

Bijlage 1

Notitie “Planning & Control voor de gemeenteraden van Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel, een vervolg”.

Burgum/Buitenpost,
30 januari 2018

1. Inleiding

Op 15 juni 2017 hebben de gemeenteraden van Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen besloten om met ingang van de programmabegrotingen 2018 de programmabegroting op te laten bouwen conform de indeling en de volgorde van het BBV, het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten, en om de programma – indeling aan te laten sluiten bij de hoofdstukindeling van de taakvelden van het BBV. Het Algemeen Bestuur van de werkmaatschappij 8KTD heeft op 26 juni 2017 hetzelfde besluit genomen.

Met deze besluiten is bereikt dat de gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen en de werkmaatschappij 8KTD met ingang van de programmabegrotingen 2018 met dezelfde opbouw en programma – indeling zijn gaan werken. Dit bevordert de overzichtelijkheid, toegankelijkheid en de onderlinge vergelijkbaarheid van de begroting en jaarstukken en versterkt de efficiency met betrekking tot de voorbereiding van de begroting en de jaarstukken.

2. Planning & Control cyclus, documenten en informatievoorziening

Sinds 2002 geldt voor de gemeenten het duale stelsel. De gemeenteraad stelt de kaders en controleert, het college van burgemeester en wethouders heeft de bestuurs – en beheerstaak. Om invulling te kunnen geven aan hun taken is de wijze waarop vorm en inhoud wordt gegeven aan de Planning & Control cyclus zowel voor de gemeenteraad, als voor het college van burgemeester en wethouders van essentieel belang. De Planning & Control cyclus is een belangrijk hulpmiddel om de juiste keuzes te kunnen maken, om het debat tussen raad en het college van burgemeester en wethouders goed te kunnen voeren, om adequate besluiten te kunnen nemen over de (beleids)doelen met de bijbehorende budgetten en de realisatie van die beleidsdoelen, om tijdig te kunnen bijsturen en om verantwoording af te kunnen leggen over de uitvoering.

Om hun kaderstellende en controlerende rol goed uit te kunnen oefenen hebben de gemeenteraden er alle belang bij dat het gemeentelijk beleid inclusief de financiële implicaties helder, overzichtelijk en toegankelijk wordt gepresenteerd. Naast de opbouw en de programma-indeling spelen hierbij de volgende aspecten:

- De informatie die in de diverse documenten wordt aangereikt en de formats waarbinnen de informatie wordt aangereikt. Het gaat hier om de informatie zoals die wordt aangeboden in de kadernota/perspectiefnota, de begroting en de jaarstukken en de formats die voor deze documenten worden gehanteerd.
- Informatievoorziening in relatie tot de taakvelden van het BBV.
- Het gebruik maken van indicatoren om de maatschappelijke effecten van het beleid inzichtelijk te maken.
- Het informeren van de gemeenteraden over relevante afwijkingen op inhoud en/of geld en de wijze waarop dit gebeurt.

Deze onderdelen worden hierna uitgewerkt.

3. Kadernota/ Perspectiefnota

Bij de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel begint de Planning & Control cyclus met de Kadernota respectievelijk de Perspectiefnota. Deze nota's zijn de belangrijkste momenten van de begrotingscyclus en vormen de basis voor de programmabegrotingen. Het onderscheid in

terminologie (“Kadernota” en “Perspectiefnota”) heeft overigens geen directe betekenis. In de praktijk gebruiken sommige gemeenten de term Kadernota, andere gemeenten de term Perspectiefnota. Omdat in de documenten van de VNG veelal wordt gesproken over Kadernota, wordt voorgesteld zowel in Tytsjerksteradiel, als in Achtkarspelen voortaan de term Kadernota te gaan hanteren.

De Kadernota respectievelijk de Perspectiefnota geven de hoofdlijnen van beleid en de financiële kaders voor de komende jaren weer. Deze nota’s bevatten in ieder geval:

- Een beschrijving van belangrijke ontwikkelingen die gevolgen (kunnen) hebben voor de lasten of baten van de gemeente.
- Het voorlopig verwachte meerjarig financieel perspectief.
- Een overzicht van plannen voor nieuwe activiteiten zoals het college van B&W die voor ogen heeft en wat dit gaat kosten. Daarbij wordt ook aangegeven, of er voldoende financiële ruimte is om deze nieuwe plannen te kunnen financieren.

De gemeenteraad geeft in het gesprek tussen de gemeenteraad en het college van B&W over de Kadernota/Perspectiefnota aan welke plannen en wensen van het college van B&W of van de raad zelf door het college van B&W uitgewerkt en meegenomen moeten worden in de daaropvolgende programmabegroting. Met andere woorden, de gemeenteraad stelt de prioriteiten voor het komend begrotingsjaar.

Bij beide gemeenten stellen de gemeenteraden de Perspectiefnota/Kadernota niet vast, maar bespreken ze deze nota’s opiniërend.

De stand van zaken van de uitvoering van de afspraken die tussen raad en college zijn gemaakt (het coalitieakkoord in Achtkarspelen en het collegeprogramma en de politieke termijnagenda in Tytsjerksteradiel) heeft impact op de prioritering van de komende jaren. Om die reden verdient het aanbeveling de stand van zaken van de uitvoering van deze afspraken als bijlage bij de Perspectiefnota en de Kadernota op te nemen.

Voor nieuwe plannen en wensen hanteert de gemeente Tytsjerksteradiel in de Perspectiefnota het volgende format:

Wat is het probleem

Wat stellen we voor

Wat als we het niet doen

Wat mag het kosten

In een tabel wordt per voorstel een aantal componenten aangegeven:

- Financieel effect
- Status
 - o Verkenfase
 - o Planfase
 - o Realisatiefase
- Aard
 - o Onontkoombaar: direct voortvloeiend uit (wettelijk) voorschrift (verplichtend).
 - o Noodzakelijk: voortvloeiend uit bestuursafspraken en/of eerder ingezet beleid (terugkomen op bestuursafpraak zou nog wel kunnen).

- Wenselijk: nieuw gewenst beleid (zonder eerdere toezeggingen of bestuursafspraken).
- Structureel ja/nee

Hieronder een voorbeeld van een tabel uit de Perspectiefnota 2018, Programma 02, Openbare Orde en Veiligheid, van de gemeente Tytsjerksteradiel:

Fin. effect	PM	Status	Aard	Structureel
-				☒
vragend (nadelig)		A - realisatiefase	1. onontkoombaar	

Financieel				
2018	2019	2020	2021	
-154.000	-164.000	-183.000	-270.000	

Aanbevolen wordt dit format ook voor de Kadernota van Achtkarspelen te hanteren en in het format de terminologie “Wat is het probleem” te wijzigen in “Wat is de uitdaging”.

De gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen schrijven tot nu toe ieder op hun eigen wijze de Perspectiefnota, respectievelijk de Kadernota. De hoofdbestanddelen zijn wel voor een groot deel identiek. Een verdergaande gelijke formattering van de Kadernota en de Perspectiefnota in termen van efficiency en effectiviteit levert een aantal voordelen op. Aanbevolen wordt dit ambtelijk verder uit te laten werken waarbij vanuit beide nota’s het beste wordt overgenomen en de nieuwe formattering te hanteren bij de komende Kadernota/Perspectiefnota. Bij de uitwerking worden uiteraard de kaders en bovenstaande voorstellen meegenomen.

Voorgesteld wordt om met ingang van de komende Kadernota/ Perspectiefnota 2019:

- zowel bij de gemeente Achtkarspelen, als bij de gemeente Tytsjerksteradiel de term “Kadernota” te hanteren;
- de stand van zaken van de uitvoering van de afspraken die tussen raad en college zijn gemaakt (het coalitieakkoord in Achtkarspelen en het collegeprogramma en de politieke termijnagenda in Tytsjerksteradiel) als bijlage bij de Kadernota/Perspectiefnota op te nemen;
- het door de gemeente Tytsjerksteradiel tot dusver gehanteerde format met bijbehorende tabel voor nieuwe wensen en plannen door beide gemeenten te laten hanteren met die kanttekening dat “Wat is het probleem” wordt gewijzigd in “Wat is de uitdaging”.
- een verdergaande gelijke formatering voor de Kadernota/ Perspectiefnota ambtelijk uit te laten werken en de nieuwe formattering te hanteren bij de komende Kadernota/Perspectiefnota 2019.

4. Begroting

Bij de bespreking van de Kadernota/Perspectiefnota hebben de gemeenteraden aan de colleges van B&W de kaders en daarmee de beleidskeuzes en prioriteiten voor de komende jaren meegegeven voor de opstelling van de programmabegrotingen. De programmabegrotingen zijn een uitwerking en een technische vertaling van de kaders zoals die in de Kadernota/Perspectiefnota en naar aanleiding van de behandeling van deze nota's zijn overeengekomen.

Overeenkomsten Programmabegrotingen Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen

Beide gemeenten hanteren met ingang van de programmabegrotingen 2018 dezelfde volgorde en de indeling van het BBV (met een onderscheid tussen de Beleidsbegroting en de Financiële begroting) en dezelfde programma-indeling.

Wat betreft de Beleidsbegroting beginnen beide gemeenten hun begroting met inleidende hoofdstukken, waarin de visie en een aantal relevante ontwikkelingen worden geformuleerd.

Verder begint elk programma met het neerzetten waar een programma over gaat. Waar staat het programma voor, wat wordt met het programma beoogd, wat zijn in hoofdlijnen de strategische uitgangspunten van het programma zijn terugkerende elementen bij beide gemeenten.

Verder besteden beide gemeenten aandacht aan de verplichte indicatoren op basis van het BBV, aan de verbonden partijen (op basis van het BBV ook verplicht) en aan het onderdeel "Wat mag het kosten". Wat betreft dit laatste onderdeel worden per programma zowel op programmaniveau als op taakveldniveau de kosten aangegeven.

Tot slot bevat de beleidsbegroting een aantal verplichte onderdelen, de Algemene Dekkingsmiddelen, Overhead, Vennootschapsbelasting en Onvoorzien, en de verplichte paragrafen.

De Financiële begroting is opgesteld conform de vereisten van het BBV.

Verschillen

Het verschil tussen de gemeenten lijkt vooral te liggen op het gebied hoe uitvoerig en op welk niveau invulling wordt gegeven aan de beantwoording van twee van de drie W – vragen: wat willen we bereiken en wat gaan we daarvoor doen. De derde W – vraag "wat mag het kosten" wordt op dezelfde manier beantwoord.

Naast een aantal uitgangspunten in de intro op een programma beperkt Tytsjerksteradiel zich bij de vraag van "Wat willen we bereiken" bij elk programma tot weergave van de verplichte indicator ingevolge het BBV en bij de vraag "Wat gaan we daarvoor doen" tot weergave van de actuele ontwikkelingen en nieuw beleid. In het eerste hoofdstuk van de begroting is een paragraaf "Toelichting niet beleidsrelevante ontwikkelingen" opgenomen dat ingaat op bestaand beleid.

Achtkarspelen licht de drie W – vragen bij elk programma uitvoeriger toe. Bij de vraag "Wat willen we bereiken" worden in elk programma één of meerdere doelen geformuleerd met een doelomschrijving, wordt ingegaan op wat men wil bereiken, en worden de verplichte en niet – verplichte indicatoren vermeld. Bij de vraag "Wat gaan we daarvoor doen" wordt in elk programma een beschrijving gegeven van alle relevante projecten en beleidsinspanningen in een begrotingsjaar; men beperkt zich hier niet tot nieuw beleid.

Een ander verschil lijkt hierin te liggen dat bij Tytsjerksteradiel in het hoofdstuk Visie en Algemene ontwikkelingen op hoofdlijnen/ in vogelvlucht een weergave wordt gegeven van de totale

begroting inclusief de programma – overstijgende onderwerpen. Voor de raadsleden moet in dit hoofdstuk de essentie staan van de nieuwe begroting. De specialisten kunnen bij de programma's dan de meer gedetailleerde informatie vinden.

Voorgesteld wordt dat met ingang van de komende begroting 2019:

- *de begroting als vertaling van de Perspectiefnota/Kadernota zich **per programma** met betrekking tot de eerste twee W – vragen (wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen) **beperkt** tot:*
 - o *Nieuwe ontwikkelingen;*
 - o *Nieuw beleid;*
 - o *De verwerking van de moties zoals die tijdens de behandeling van de Perspectiefnota/Kadernota door de gemeenteraad zijn aangenomen;*
 - o *De afspraken uit de Kadernota en de Perspectiefnota;*
 - o *De verwerking van de moties die tussen de Kadernota/Perspectiefnota en de begroting zijn aangenomen.*
- *een (inleidend) hoofdstuk in de begroting wordt opgenomen waarin op hoofdlijnen/ in vogelvlucht een weergave wordt gegeven van de totale begroting;*
- *in een paragraaf (en niet in elk programma) in wordt gegaan op de relevante aspecten ten aanzien van het bestaand beleid;*
- *In de begroting snelkoppelingen aan worden gebracht waarmee doorgelinkt kan worden naar bestaand beleid.*

Consequentie van de idee:

- Drie W- vragen worden dan *per programma* als volgt beantwoord:
 - o Wat willen we bereiken: het neerzetten van een programma in termen van “waar staat het programma voor”, “wat wordt met het programma beoogd” en “wat zijn in hoofdlijnen de strategische uitgangspunten van het programma” en de weergave van indicatoren. Daarnaast is het niet meer nodig voor diverse onderdelen aparte doelomschrijvingen te formuleren.
 - o Wat gaan we ervoor doen: alleen actuele ontwikkelingen en nieuw beleid. Via snelkoppelingen kan worden doorgelinkt naar bestaand beleid.
 - o Wat mag het kosten: per programma op programmaniveau en op taakveldniveau.

5. Jaarstukken

In de jaarstukken wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van beleid inclusief de financiële kaders, met andere woorden hoe uitvoering is gegeven aan de begroting. In dit kader is het van belang dat de wijze waarop de begrotingen worden ingericht, zich vertaalt naar de wijze waarop de jaarstukken worden ingericht.

Bij het onderdeel van de jaarstukken waar verantwoording wordt afgelegd over de uitvoering van beleid, valt gebaseerd op de jaarstukken 2016 op dit moment tussen de twee gemeenten een aantal verschillen aan te duiden.

Tytsjerksteradiel begint elk programma met het neerzetten waar een programma over gaat. Waar staat het programma voor, wat wordt met het programma beoogd, wat zijn in hoofdlijnen de

strategische uitgangspunten van het programma zijn terugkerende elementen. Daarna wordt onder het kopje “Wat hebben we daarvoor gedaan” melding gemaakt van de relevante activiteiten die bijgedragen hebben aan het bereiken van de doelen. Onder het kopje “Wat heeft het gekost” wordt melding gemaakt van de gemaakte kosten. Tot slot wordt in een tabel een analyse gegeven van de verschillen qua kosten tussen de begroting en de jaarrekening.

Achtkarspelen kent per programma de volgende opbouw:

- Maatschappelijk effect;
- Welke doelen willen we bereiken;
- Welke doelen zijn bereikt en wat is daadwerkelijk gedaan om dit te realiseren;
- Welke doelen zijn nog niet gerealiseerd en wat gaan we daarvoor doen;
- Wat heeft het gekost;
- Analyse van de verschillen tussen de begroting en de jaarrekening.

Als ervoor wordt gekozen om de begroting te beperken tot nieuwe ontwikkelingen, nieuw beleid en de verwerking van de moties en amendementen zoals die tijdens de behandeling van de Perspectiefnota/Kadernota door de gemeenteraad zijn aangenomen, dan heeft dat gevolgen voor de inrichting van de jaarstukken. In de jaarstukken kan men zich dan per programma beperken tot:

- Het neerzetten van het programma in termen van “waar staat het programma voor”, “wat wordt met het programma beoogd” en “wat zijn in hoofdlijnen de strategische uitgangspunten van het programma”;
- Wat hebben we daarvoor gedaan;
- Wat heeft het gekost;
- Analyse van de verschillen qua kosten tussen de begroting en de jaarrekening.

Verder is het aan te bevelen om in een bijlage op te nemen hoe het met de uitvoering van het de afspraken die tussen raad en college zijn gemaakt (het coalitieakkoord in Achtkarspelen en het collegeprogramma en de politieke termijnagenda in Tytsjerksteradiel) staat in termen van “is gerealiseerd”, ligt voor op schema”. “ligt op schema” of “ligt achter op schema”.

Voorgesteld wordt dat met ingang van de jaarstukken 2019:

- *de jaarstukken zich per programma beperken tot:*
 - o *Het neerzetten van het programma in termen van “waar staat het programma voor”, “wat wordt met het programma beoogd” en “wat zijn in hoofdlijnen de strategische uitgangspunten van het programma”;*
 - o *Wat hebben we daarvoor gedaan;*
 - o *Wat heeft het gekost;*
 - o *Analyse van de verschillen qua kosten tussen de begroting en de jaarrekening.*
- *de stand van zaken van de uitvoering van de afspraken die tussen raad en college zijn gemaakt (het coalitieakkoord in Achtkarspelen en het collegeprogramma en de politieke termijnagenda in Tytsjerksteradiel) in termen van “is gerealiseerd”, ligt voor op schema”. “ligt op schema” of “ligt achter op schema” als bijlage bij de jaarstukken wordt opgenomen.*

6. Informatievoorziening in relatie tot de taakvelden

Vooraf: Als hierna wordt gesproken over taakvelden, zijn het de 53 taakvelden die zijn ingedeeld in 9 hoofdstukken.

Bij het opstellen van de programmabegroting wordt de volgorde en de indeling van het BBV gevolgd. De begroting kent twee hoofdbestanddelen, de Beleidsbegroting en de Financiële begroting.

In de *Financiële* begroting wordt zowel per programma als per taakveld een raming van de baten en lasten opgenomen. De raming van de baten en lasten per taakveld heeft de status van uitvoeringsinformatie van Burgemeester en Wethouders. Het BBV schrijft voor dat deze uitvoeringsinformatie als bijlage in de begroting wordt opgenomen.

In de *Beleidsbegroting* wordt met ingang van de programmabegrotingen 2018 per programma op programmaniveau en op taakveldniveau een raming van de baten en lasten opgenomen.

De vraag doet zich voor of bij het inhoudelijk formuleren van de programma's op het niveau van de *Beleidsbegroting* ook een onderverdeling naar de in totaal 53 taakvelden moet worden gemaakt. Het BBV schrijft dit niet voor. Deze vraag verliest overigens voor een deel wel zijn relevantie wanneer de programmabegrotingen zich gaan beperken tot nieuw beleid en nieuwe ontwikkelingen.

Deze vraag raakt de rol van de raad en de rol van het college van Burgemeester en Wethouders. De raad heeft het budgetrecht en stelt in hoofdlijnen de kaders vast. De uitvoering van beleid ligt in handen van het college van Burgemeester en Wethouders. De grens van kaderstelling en uitvoeren van beleid is weliswaar niet een strakke, maar uit een oogpunt van kaderstelling lijkt het niet gewenst dat in de Beleidsbegroting alle taakvelden (gedetailleerd) inhoudelijk worden geformuleerd. Het uitvoering geven aan de taakvelden ligt meer op het terrein van het college van Burgemeester en Wethouders.

Wel verdient het aanbeveling om bij inhoudelijke punten die in de Kadernota/Perspectiefnota en/of de programmabegroting worden opgenomen, de betreffende taakvelden te vermelden.

Voorgesteld wordt om:

- *in de programmabegroting op **inhoudelijk** niveau geen onderverdeling te maken naar de 53 taakvelden;*
- *bij inhoudelijke punten die in de Kadernota/Perspectiefnota en/of de programmabegroting worden opgenomen, de betreffende taakvelden te vermelden.*

7. Indicatoren

In een ministeriele regeling behorende bij het BBV, staat een aantal indicatoren vermeld dat in de programma's en de programmaverantwoording van gemeenten moet worden opgenomen. Deze indicatoren staan vermeld in bijlage 2. Deze bijlage bevat per taakveld een overzicht van de verplichte indicatoren.

Beide gemeenten presenteren deze verplichte indicatoren veelal zonder al te veel duiding. Het verdient aanbeveling om deze indicatoren voortaan meer te gaan duiden in termen van "trends", "in vergelijking tot" en eventuele benchmark.

De gemeente Achtkarspelen maakt daarnaast tot op heden in de programmabegrotingen gebruik van een aantal aanvullende indicatoren. Het aantal aanvullende indicatoren is vergeleken met

eerdere jaren in de programmabegroting 2018 al behoorlijk gereduceerd. De waarde van de resterende aanvullende indicatoren blijft echter beperkt, zeker ook omdat – zo blijkt in de praktijk – op deze indicatoren hoegenaamd niet wordt gestuurd.

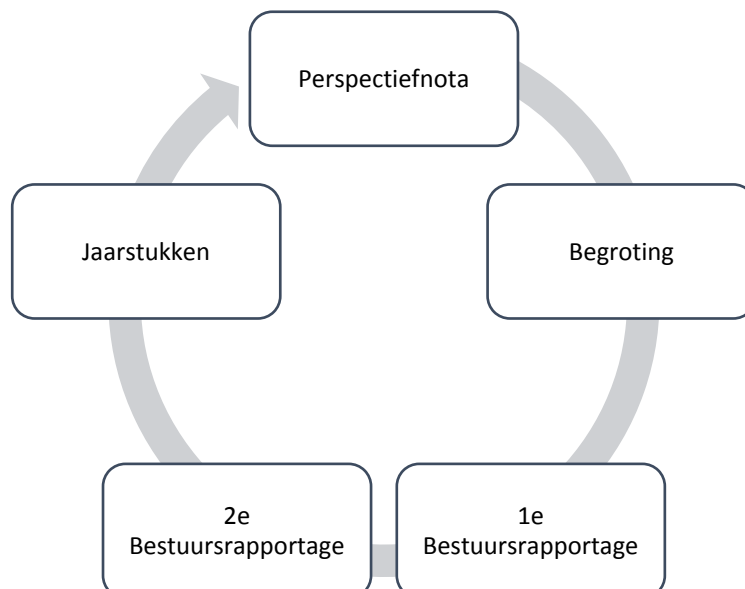
De bedoeling is dat nieuwe wensen en plannen in de Kadernota's volgens het voorgestelde format (*Wat is het probleem, Wat stellen we voor, Wat als we het niet doen, Wat mag het kosten*) worden opgenomen en dat vervolgens in de programmabegrotingen primair alleen nog wordt ingegaan op nieuw beleid en actuele ontwikkelingen. Van belang is dan, dat bij de beleidsformulering wordt aangegeven hoe de gemeenteraden al dan niet in de vorm van indicatoren kunnen controleren of het nieuwe beleid al dan niet succesvol is geweest. Hier ligt ook een belangrijke taak voor de gemeenteraden zelf wanneer zij zelf met nieuwe wensen komen.

Voorgesteld wordt dat:

- *verplichte indicatoren voortaan worden geduid in termen van "trends", "in vergelijking tot" en eventuele benchmark;*
- *bij het formuleren van nieuwe wensen en plannen en nieuw beleid wordt aangegeven, hoe de gemeenteraden al dan niet in de vorm van indicatoren kunnen controleren, of het nieuwe beleid al dan niet succesvol is geweest.*

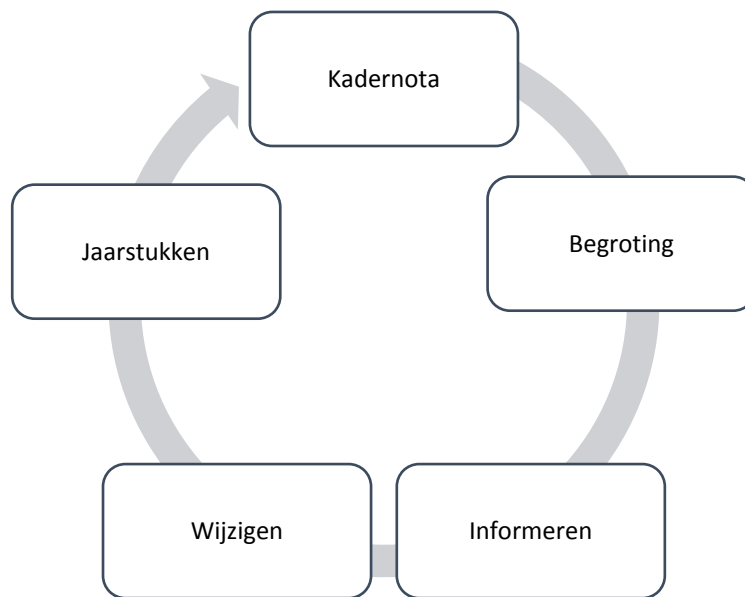
8. Systematiek van de Planning & Control cyclus

De gemeente Tytsjerksteradiel werkt op bestuurlijk niveau met een Perspectiefnota, een begroting, twee tussentijdse Bestuursrapportages en de jaarstukken (jaarverslag en jaarrekening). Ambtelijk wordt een beleidsvoortgangsrapportage opgesteld die de input levert voor de Bestuursrapportages en de jaarstukken.

In 2013 heeft de gemeente Achtkarspelen de P & C-cyclus herijkt onder het motto dat Planning & Control niet in systemen, maar in mensen zit. De herijking was gebaseerd op een aantal kernwaarden die sterk overeenkomen met de kernwaarden zoals die nu staan beschreven voor de twee dragende organisaties (gemeenten Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen) en de werkmaatschappij 8KTD (VISIE: Vertrouwen, Integer, Samenwerken, Innovatief en Eigenheid). De kernwaarde van vertrouwen stond daarbij voorop. In alle betrokkenen is voldoende vertrouwen (en van hen mag verwacht worden) dat ze anderen tijdig, volledig en juist informeren.

Schematisch ziet de Planning & Control cyclus er bij Achtkarspelen als volgt uit:

Na vaststelling van de begroting wordt beheersen en bijsturen bij Achtkarspelen gezien als een continu proces. Van tussentijdse bestuursrapportages wordt geen gebruik meer gemaakt. Afwijkingen op inhoud, voortgang en geld moeten telkens tijdig aan de gemeenteraad worden gemeld. Dit gebeurt aan het begin van de raadsvergadering onder het agendapunt "Mededelingen". De gemeenteraad bepaalt vervolgens zelf, of er nog een voorstel van de kant van B & W nodig is. Begrotingswijzigingen worden ingediend, wanneer afwijkingen daartoe nopen. Zolang dit continue proces nog niet optimaal verloopt, maakt Achtkarspelen gebruik van een Najaarsanalyse. Deze Najaarsanalyse heeft vooral tot doel te voorkomen dat de gemeenteraad bij de behandeling van de jaarstukken voor verrassingen wordt geplaatst.

De Planning & Control cyclus bij de werkmaatschappij 8KTD kent naast de begroting en de jaarstukken geen tussentijdse rapportages. Wel worden relevante onderwerpen van de werkmaatschappij 8KTD meegenomen in de bestuursrapportages van de dragende organisatie. Verder wordt ook hier gebruik gemaakt van tussentijdse begrotingswijzigingen. Voor de werkmaatschappij is het gebruik maken daarvan zeker van belang, omdat de begroting voor de

werkmaatschappij al in april wordt vastgesteld. Daarna verschijnen bij de twee dragende organisaties de Perspectiefnota respectievelijk de Kadernota. Ontwikkelingen uit de Perspectiefnota, respectievelijk de Kadernota die relevant zijn voor de werkmaatschappij, moeten daarna via een begrotingswijziging voor de werkmaatschappij worden doorgevoerd.

Voorop staat dat het van belang is dat de gemeenteraden actief en tijdig worden geïnformeerd over afwijkingen op inhoud, voortgang en geld. Tytsjerksteradiel heeft naast het actief informeren zodra relevant, voor twee tussentijdse rapportages gekozen, Achtkarspelen kiest in beginsel niet voor tussentijdse rapportages, maar kent voorlopig nog wel de Najaarsanalyse. Beide systemen hebben hun voor- en nadelen. Tijdens de gesprekken met de controlecommissie Achtkarspelen en met de klankbordgroep Tytsjerksteradiel (de accountantscommissie Tytsjerksteradiel aangevuld met vertegenwoordigers van die fracties die niet vertegenwoordigd zijn in de accountantscommissie) is gebleken dat de wijze waarop de Planning & Control cyclus is ingericht bij Tytsjerksteradiel respectievelijk Achtkarspelen bij de respectieve gemeenteraden op veel draagvlak kan rekenen. Wel kwam de vraag naar voren of de eerste Bestuursrapportage zoals Tytsjerksteradiel die kent, niet geïntegreerd kan worden in de Kadernota.

Tegen deze achtergrond wordt het volgende voorgesteld.

Voorgesteld wordt dat:

- *met ingang van de Kadernota 2019 zowel in de Kadernota voor Tytsjerksteradiel, als die van de Achtkarspelen wordt ingegaan op de ontwikkelingen tussen september van het voorgaande jaar tot april van het lopende jaar;*
- *met ingang van 2018 de eerste Bestuursrapportage bij Tytsjerksteradiel komt te vervallen;*
- *voor het overige geen aanpassingen worden aangebracht in de systematiek van de Planning & Control cyclus.*

9. Sociaal Domein

In maart 2016 is het rapport "Grip op het sociaal domein" verschenen. In dit rapport wordt voor het sociale domein een nieuwe opzet voor de sturing en verantwoording voor de gemeenten Achtkarspelen en Tytsjerksteradiel geformuleerd. De gemeenteraad van Tytsjerksteradiel heeft met dit rapport ingestemd. Het is niet tot behandeling gekomen in de gemeenteraad van Achtkarspelen.

In dit rapport wordt voorgesteld per tertiaal (januari t/m/ april, mei t/m augustus en september t/m/ december) een rapport voor de raad op te stellen. Daarbij wordt wel het volgende opgemerkt:

"De rapportages over het sociaal domein naar de gemeenteraad zal volgens de reguliere P&C-cyclus van de gemeenten verlopen.

Voor de frequentie van de rapportages naar de colleges en raden wordt in eerste instantie aangesloten bij de reguliere cycli in beide gemeenten voor rapportage op programmaniveau" (p. 6).

Voor de gemeente Tytsjerksteradiel zou dit onder de huidige P & Cyclus inhouden dat drie rapportages worden opgesteld die tegelijkertijd met de twee Bestuursrapportages en de jaarstukken aan het college van B & W en de gemeenteraad van Tytsjerksteradiel worden

aangeboden. Bij de gemeente Achtkarspelen zou onder de huidige P&C-cyclus kunnen volstaan met twee rapportages. De ene rapportage zou aangeboden kunnen worden tegelijkertijd met de Najaarsanalyse en de tweede tegelijkertijd met de jaarstukken.

De vraag is nu, of het gewenst is door te gaan met de aparte rapportages voor het sociale domein, dan wel dat het de voorkeur verdient in de reguliere P & C-documenten te rapporteren over de uitvoering in het sociaal domein.

Een aantal argumenten pleit voor het laatste:

- Met de nieuwe programma – indeling is het sociaal domein 1 programma geworden met een onderverdeling naar taakvelden. Het wordt dan relatief eenvoudig om in de reguliere documenten over alle relevante aspecten van het sociaal domein overzichtelijk en transparant te rapporteren.
- Het rapporteren in de reguliere documenten levert in de voorbereiding efficiency – voordelen op
- De status van de aparte rapportages was niet altijd even helder. De eerste aparte rapportage is in februari 2017 aangeboden aan beide gemeenteraden. De gemeenteraad van Tytsjerksteradiel heeft de rapportage besproken, de gemeenteraad van Achtkarspelen niet. Het komt de status ten goede, wanneer in de reguliere documenten over de voortgang wordt gerapporteerd. De status van Bestuursrapportages/Najaarsanalyse en de jaarstukken is voor iedereen wel helder.

Een argument tegen het nu al integreren in de reguliere P&C documenten is dat het daartoe volgens sommigen nog te vroeg is. Het dossier Sociaal Domein is als een politiek gevoelig dossier nog omgeven met tal van onzekerheden. Om die redenen verdient dit dossier separaat aandacht.

In de gezamenlijke bijeenkomst met de controlecommissie Achtkarspelen en de klankbordgroep Tytsjerksteradiel dd.18 januari 2018 bleek dat hier verschillend over werd gedacht. De leden van de controlecommissie Achtkarspelen vonden het gerechtvaardigd om via de reguliere P&C cyclus te rapporteren over de voortgang van het Sociaal Domein, een aantal leden van de klankbordgroep Tytsjerksteradiel vonden dat nog te vroeg.

Tegen deze achtergrond wordt het volgende voorgesteld.

Voorgesteld wordt om:

- *bij Achtkarspelen via de reguliere P&C cyclus van Achtkarspelen te rapporteren over de voortgang van het Sociaal Domein;*
- *bij Tytsjerksteradiel de rapportages over het Sociaal Domein voorlopig nog niet te integreren in de reguliere P & c cyclus van Tytsjerksteradiel, maar te rapporteren conform de besluitvorming met betrekking tot het rapport “Grip op het Sociaal Domein”.*

Bij beide gemeenten is het Sociaal Domein nu één programma waar veel geld in omgaat. Het programma Sociaal Domein is opgedeeld in 10 taakvelden. Met ingang van de programmabegrotingen 2018 wordt in elk programma op programmaniveau en op taakveldniveau een raming van de baten en lasten opgenomen. De raming van de baten en lasten per taakveld heeft de status van uitvoeringsinformatie van Burgemeester en Wethouders.

Als regel geldt dat het financieel schuiven binnen een programma een bevoegdheid is van het college van B&W. Voor het programma Sociaal Domein betekent dit dat het de bevoegdheid is van het college van B&W om financieel te schuiven tussen de 10 taakvelden die behoren bij het Sociaal Domein. Het verdient aanbeveling om bij relevante verschuivingen tussen de taakvelden van het Sociaal Domein de gemeenteraden hierover actief te informeren.

Voorgesteld wordt:

- *dat de colleges van B&W de gemeenteraden actief informeren, wanneer binnen het Sociaal Domein relevante verschuivingen tussen de taakvelden plaatsvinden.*

10. Slot

De voorstellen die in deze notitie staan vermeld, zijn op 18 januari 2018 besproken in een gezamenlijke bijeenkomst van de controlecommissie Achtkarspelen en de klankbordgroep Tytsjerksteradiel. Er wordt nu een aantal besluiten aan de gemeenteraden van Achtkarspelen en van Tytsjerksteradiel voorgelegd om de komende Kadernota's en de komende begrotingen goed voor te kunnen bereiden. De besluitvorming door de gemeenteraad van Achtkarspelen staat gepland op 15 maart 2018, die van Tytsjerksteradiel op 22 februari 2018. Aan de nieuwe gemeenteraden zal een aanpassing van de financiële verordening ex. artikel 212 Gemeentewet worden voorgelegd om de besluiten in de verordening vast te leggen.

Bijlage 2

BIJLAGE BEHORENDE BIJ ARTIKEL 1 VAN DE REGELING VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES VAN 24 MAART 2016, NR. 2016-0000177572, TOT VASTSTELLING VAN DE BELEIDSINDICATOREN DIE DOOR GEMEENTEN IN DE PROGRAMMA'S EN PROGRAMMAVERANTWOORDING WORDEN OPGENOMEN

Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron
0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting
0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting
0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting
1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt
1. Veiligheid	Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD
1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
2. Verkeer en vervoer	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	VeiligheidNL
2. Verkeer en vervoer	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL
3. Economie	Funciemenging	%	LISA
3. Economie	Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor Gemeenten
3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA
4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	%	RIVM
6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA

Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron
6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS
6. Sociaal domein	Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS
6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS
6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD
7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS
7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS
8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS
8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen
8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO
8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO